

رابطه هوش معنوی معلمان با انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوهدشت

صدیقه سلطانی لرستانی

دانشجوی کارشناسی ارشد علوم تربیتی-دانشگاه آزاد اسلامی قم

چکیده

هدف از انجام پژوهش بررسی رابطه هوش معنوی معلمان با انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوهدشت بود. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه معلمان و دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوهدشت در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بود که تعداد معلمان و دانش آموزان بر اساس آخرین آمار گزارش معاونت متوسطه شهر کوهدشت برای معلمان ۲۳۸ نفر (۱۳۴ مرد و ۱۰۴ زن) و برای دانش آموزان ۱۹۸۷ نفر (۱۲۴۹ نفر پسر و ۷۳۸ نفر دختر) بود. نمونه آماری با توجه به حجم جامعه و از طریق جدول کرجسی و مورگان برای معلمان تعداد ۱۴۸ نفر (۸۳ مرد و ۶۵ زن) و برای دانش آموزان تعداد ۳۲۲ نفر (۲۰۲ پسر و ۱۲۰ دختر) بدست آمد که با بهره گیری از روش نمونه گیری تصادفی طبقه‌ی نسی انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده پرسشنامه‌های انگیزش تحصیلی مک اینرنی و سینکلایر (۱۹۹۲) با ضریب پایایی ۰/۸۳۹، پرسشنامه استاندارد هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸) با ضریب پایایی ۰/۸۲۲ بودند. برای تحلیل داده ها از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون چند گانه به روش گام به گام استفاده شد که با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ انجام گرفت. نتایج نشان داد بین هوش معنوی معلمان با انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوهدشت رابطه مثبت معناداری وجود دارد. یافته های تحلیل رگرسیون نیز نشان داد، ابعاد هوش معنوی به میزان ۲۱ درصد واریانس نمرات انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوهدشت را پیش بینی می نمایند.

کلید واژه ها: هوش معنوی، انگیزش تحصیلی، دانش آموزان، معلمان، متوسطه دوم.

مقدمه

هوش اخلاقی ویژگی‌های اساسی یاری دهنده تبدیل شدن انسان به یک انسان خوب و شایسته است. در حالی که برای برخی دیگر ارزش‌های اخلاقی در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با زندگی و کاری فاکتورهای کلیدی محسوب نمی‌شوند (بهشتی فرد، ۱۳۹۷). از جمله متغیرهای مهم دیگر در حوزه تعلیم و تربیت و بویژه در بخش آموزش و یادگیری، مسئله انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان است. در واقع انگیزش، پدیده‌ای است ذاتی، که تحت تأثیر چهار عامل، یعنی، موقعیت (محیط و محرک‌های بیرونی)، مزاج (حالت و وضعیت درونی ارگانیزم)، هدف (هدف رفتار، منظور و گرایش) و ابزار (ابزار دستیابی به هدف) قرار دارد. انسانها برای دستیابی به اهداف، نیازه او غرایز خود، انگیزش لازم را کسب می نمایند. بنابراین درخصوص جویندگان علم، انگیزه پیشرفت تحصیلی، از اهمیت خاصی برخوردار است (معبد فرد، ۱۳۹۱) در این میان، برخی معتقدند سازه انگیزش پیشرفت تحصیلی به رفتارهایی که به یادگیری و پیشرفت در مدرسه مربوط است اطلاق می شود (کاسیدی، ۲۰۱۹). یکی از مواردی که احتمالاً بر انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان موثر است هوش معنوی است. زوهار و مارشال^۱ هوش معنوی را یک بعد جدید از هوش انسانی معرفی کردند و به نظر آنها هوش نهایی است و برای حل مسائل مفهومی و ارزشی استفاده می‌شود. تحقیقات نشان می‌دهند که باورهای مذهبی، آیین‌ها و تعهدات، با نتایج مثبت مانند بهبود کیفیت زندگی بهتر، بهزیستی، سلامت جسمی و روانی، زندگی پایدار و عملکرد کارایی مثبت مرتبط هستند (ساکس و همکاران^۲، ۲۰۱۶). اخلاق نیز به عنوان مجموعه‌ای از اصول که اغلب منشوری برای راهنمایی و هدایت به کار می‌رود تعریف شده است. در واقع، مفاهیم اخلاقی نمایان گر اشکالی از زندگی بشر است و اعتقادات و ارزشهای هدایت گر افراد را در تصمیمات آنها توصیف می‌نمایند (مهدی محبی و ریحانی همدانی، ۱۳۹۶). هوش اخلاقی عبارتست از ظرفیت و توانایی درک درست از خلاف، داشتن اعتقادات اخلاقی قوی، عمل به آنها در جهت صحیح و درست. هوش اخلاقی^۳ ویژگی‌های اساسی یاری دهنده تبدیل شدن انسان به یک انسان خوب و شایسته است و اخلاق شامل فضیلت‌هایی است که افراد را برای زندگی صلح‌آمیز تشویق می‌کند (التن^۴، ۲۰۱۷). یکی از مسایل مهم در سیستم آموزشی علاوه بر هوش اخلاقی، مساله انگیزش تحصیلی^۵ است. انگیزش یکی از متغیرهای اصلی است که بر فرایند آموزش، بازده یادگیری و عملکرد دانش آموز تأثیر می‌گذارد. روانشناسان به این نتیجه رسیده‌اند که مجموعه‌ای از عوامل، و متغیرها یا سازه‌های درونی و بیرونی در انگیزش دانش‌آموزان به یادگیری و مشارکت فعال او در فرایند آموزش دخیل هستند، از غریزه، سابق، نیاز و شوق گرفته تا علاقه، کنجکاوی، سبک اسناد، توانمندی، انتظار، تلاش برای پیشرفت و فشار والدین، فشارهای همسالان، همه می‌توانند در تعاملی پیچیده بر نظام انگیزش دانش‌آموزان تأثیر گذاشته و رفتار آموزشی و یادگیری و پیشرفت او را شکل دهند (والبرگ، ۲۰۱۸). به نقل از اکبری (۱۳۹۶). انگیزش علت و عامل اصلی رفتار است، چه آن را شرایط موجود در محیط ایجاد کرده باشد، چه از تظاهرات رفتاری، فیزیولوژیکی و گزارش شخصی استنباط شده باشد، انگیزش را می‌توان به عنوان عامل نیرو دهنده و هدایت کننده رفتار تعریف کرد. بدین ترتیب، مولد رفتار، تعیین کننده نیرو و هدف رفتار است. مطالعات در روان شناسی تربیتی و یادگیری نشان می‌دهد که انگیزش با یادگیری آموزشی ارتباط دارد، زیرا یادگیری فرآیند فعالی است که مستلزم کوشش عمدی و آگاهانه است، اگر دانش‌آموزی که توانایی بالایی دارد، هنگام مطالعه و یادگیری، توجه و تمرکز کافی نداشته باشد یا کوشش مؤثری از خود نشان ندهد، قادر به یادگیری نخواهد بود. برای این که دانش‌آموز بتواند از برنامه درسی حداکثر بهره را ببرد باید در کلاس، زمینه‌ای فراهم شود که در آن فراگیر به شرکت و درگیری در فعالیت‌های یادگیری برانگیخته شود (قنصوری، ۱۳۹۳). بر اساس نظریه فلد و همکاران (۱۹۷۲) انگیزه پیشرفت ممکن است بر دو نوع درونی و بیرونی باشد. الف) انگیزه پیشرفت درونی یا خود مختار: انگیزه درونی فرد برای ارضای تمایلات درونی با استفاده از معیارهای درونی وبدون اینکه فکر کند که دیگران در مورد او چگونه فکر می‌کنند، راجع به عملکرد خود می‌اندیشد و آن را با عملکردهای قبلی اش مقایسه می کند، این انگیزه غالباً در اوایل زندگی رشد می‌کند. ب) انگیزه پیشرفت

¹Zohar & Marshall.

²Saks, A. M., Mud rack, P.E., Ash forth, B.E.

³Moral Intelligence.

⁴Altan MZ.

educational motivation.⁵

بیرونی یا اجتماعی: در این انگیزه فرد، برای اینکه تعیین نماید که کارش چگونه است، عملکرد خود را با عملکرد دیگران مقایسه می‌نماید. این انگیزه که غالباً تحت تأثیر مقایسه‌های اجتماعی رشد می‌کند و هدفش جلب توجه دیگران است، غالباً از حدود سال دوم مدرسه بروز می‌کند (اکبری، ۱۳۹۶). زوهر و مارشال (۲۰۰۰) نیز عقیده دارند که «هوش معنوی تعامل علت و عاطفه، جسم و ذهن را تسهیل کرده و تکیه‌گاهی برای رشد و تحول می‌سازد و برای نفس، مرکزی فعال، وحدت‌بخش و معنا دهنده فراهم می‌کند. روشن میلانی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان بررسی انگیزش تحصیلی و ارتباط آن با وضعیت فردی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان پزشکی مقطع علوم پایه دانشگاه پزشکی ارومیه، نشان دادند از نظر انگیزه تحصیلی بیشتر دانشجویان دارای انگیزه متوسط تا خوب بودند، مولفه انگیزش بیرونی امتیاز بیشتری نسبت به مولفه‌های انگیزش درونی به خود اختصاص داد. هم چنین میانگین امتیاز انگیزش بیرونی و درونی دختران بیشتر از پسران بود. و انگیزش تحصیلی با معدل رابطه معنی‌داری را نشان داد. با بررسی ادبیات و پیشینه تحقیقات انجام شده چنین بر می‌آید که این تحقیقات به هوش معنوی به عنوان پیش‌بینی کننده انگیزش تحصیلی اشاره نکرده‌اند، لذا محقق قصد دارد به این سوال پاسخ دهد که؛ بین هوش معنوی معلمان با انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوههدشت رابطه معنی داری وجود دارد؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

یکی از فاکتورهای مهم در حوزه تحصیلی، انگیزش تحصیلی است که اگر معلمان بتوانند این انگیزش را در دانش آموز به وجود آورند، راه را برای پیشرفت تحصیلی هموار ساخته‌اند. بررسی انگیزه پیشرفت از جنبه‌های گوناگون دیگر نیز اهمیت دارد. برخی از روانشناسان بررسی متغیرهایی همچون انگیزه پیشرفت را از جهاتی مهم تر از هوش و استعداد می‌دانند؛ زیرا هوش از سازه‌های ثابت و نسبتاً دگرگونی ناپذیر است، اما انگیزه پیشرفت را می‌توان با چاره‌اندیشی‌هایی دگرگون ساخت. بررسی‌های فراوانی که در نیم سده‌ی گذشته انجام شده است، نشان می‌دهد که انگیزه پیشرفت با پیشرفت‌های شغلی، رضایت از زندگی، خلاقیت و پایداری شخصیتی همبستگی دارد. افزون بر این، رشد صنعتی، اقتصادی و علمی جامعه با سطح انگیزه پیشرفت در اعضای آن جامعه رابطه‌ای مستقیم دارد (حیدرملک، ۱۳۹۰). لذا امروزه انگیزه از مفاهیم رایج در آموزش و پرورش به حساب می‌آید و در تبیین و استدلال برای بسیاری از مسائلی که در حیطه آموزش و یادگیری مطرح می‌شود، انگیزه نقش مهمی دارد. متأسفانه غالب تحقیقاتی که در این زمینه صورت گرفته است، نشان می‌دهد یادگیرندگان ایرانی با مسأله مهم کاهش انگیزه برای تحصیل و پیشرفت روبرو هستند که نتیجه آن می‌تواند افت تحصیلی و یا حتی ترک تحصیل برای دانش‌آموزان باشد (جلالی و نبی اف، ۱۳۹۷). افراد زمانی هوش معنوی را به کار می‌برند که بخواهند از ظرفیت‌ها و ارزش‌های معنوی برای تصمیم‌گیری‌های مهم و اندیشه در موضوعات اساسی یا تلاش در جهت حل مسائل زندگی‌شان استفاده کنند. یک انسان با هوش معنوی انعطاف‌پذیر عمل می‌کند و بدون تعصب، انحصار، محدودیت یا پیش‌داوری اقدام می‌کند، زیرا دارای قدرت درک عدالت در عین عمل است. می‌توان گفت، انسان‌های معنوی دارای درجه‌ای از رشد اخلاقی، هیجانی و همچنین رفتار اخلاقی هستند (ویگلس ورت، ۲۰۰۴). با توجه به مطالب عنوان شده اهمیت بنیادی این پژوهش به این دلیل است که انجام آن می‌تواند اطلاعات مفیدی را در رابطه با هوش معنوی معلمان و انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوههدشت روشن نماید و باعث افزایش دانش در این حیطه گردد. اهمیت کاربردی پژوهش حاضر به این دلیل است که تاکنون پژوهش نظام مندی درباره‌ی رابطه‌ی بین هوش معنوی و انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوههدشت صورت نگرفته است، لذا آگاهی از یافته‌های این پژوهش می‌تواند، اطلاعات مفیدی را در اختیار دبیران آموزشگاه‌های متوسطه دوم و مسئولین آموزش و پرورش در جهت پیش برد هرچه بهتر اهداف نظام آموزشی قرار دهد.

اهداف تحقیق

هدف کلی

تعیین رابطه بین هوش معنوی معلمان با انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوههدشت.

اهداف ویژه

- تعیین رابطه بین مولفه تفکر وجودی انتقادی هوش معنوی با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوهدهشت.
- تعیین رابطه بین مولفه تولید معنای شخصی هوش معنوی با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوهدهشت.
- تعیین رابطه بین مولفه توسعه حالت هشیاری هوش معنوی با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوهدهشت.
- تعیین رابطه بین مولفه آگاهی متعالی هوش معنوی با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوهدهشت.

فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی

بین هوش معنوی معلمان با هوش اخلاقی و انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوهدهشت رابطه وجود دارد.

فرضیه های فرعی

-بین مولفه تفکر وجودی انتقادی هوش معنوی با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوهدهشت رابطه وجود دارد.
 -بین مولفه تولید معنای شخصی هوش معنوی با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوهدهشت رابطه وجود دارد.
 -بین مولفه توسعه حالت هشیاری هوش معنوی با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوهدهشت رابطه وجود دارد.

-بین مولفه آگاهی متعالی هوش معنوی با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوهدهشت رابطه وجود دارد.

جدول ۱. پیشینه های مرتبط با متغیرهای مورد مطالعه در داخل و خارج از ایران ارائه شده است.

ردیف	عنوان پژوهش	نام پژوهشگر	سال پژوهش	نتیجه
۱	بررسی هوش معنویت و معنویت در زندگی و انگیزش در بین دانشجویان دانشگاه آزاد دزفول	خورشیدی و جاجرمی	(۱۳۹۴)	نتایج نشان داد دانشجویان برخوردار از هوش معنوی در زندگی تحصیلی دارای انگیزش بالایی برای برخورد با تنش های زندگی و شرایط نامساعد محیطی دارند.
۲	بررسی تاثیر آموزش معنویت بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان دخترسال اول دبیرستان شهر اسلامشهر	محمدی و همکاران	(۱۳۹۱)	نتایج تجزیه و تحلیل داده ها بیانگر تاثیر مثبت و معنادار آموزش معنویت بر جنبه های گوناگون انگیزش تحصیلی بود.
۳	تعیین درجه انگیزه تحصیلی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علومپزشکی ارومیه و همچنین بررسی ارتباط بین خصوصیات فردی و تحصیلی دانشجویان با انگیزه تحصیلی آنان	روشن میلانی و همکاران	(۱۳۹۰)	یافته‌ها نشان داد که از نظر انگیزه تحصیلی، اکثر دانشجویان دارای انگیزه متوسط تا خوب بودند. مؤلفه‌های انگیزشی بیرونی میانگین امتیاز بیشتری ($48/2 \pm 6/8$) نسبت به مؤلفه‌های انگیزشی درونی ($46/1 \pm 7$) به خود اختصاص دادند. در دختران، میانگین امتیاز انگیزه کل ($11/2 \pm$) و مؤلفه‌های بیرونی و درونی آن به‌طور معنی‌داری بیشتر از پسران ($10/3 \pm 16/3$) بود. همچنین انگیزش

تحصیلی با معدل کل ارتباط مستقیم و معنی داری داشت .				
نتایج حاصل از تحقیق، نشان داد که دانش آموزان ایرانی، از انگیزش تحصیلی بالاتر از متوسط برخوردارند و مشوق های درونی و بیرونی، سهم یکسانی در انگیزش تحصیلی، آنان دارند. نتایج تحلیل رگرسیون انگیزش تحصیلی، روی پاره ای متغیرهای مستقل فرضی نشان داد که "دورنمای رشته تحصیلی از دید دانش آموزان"، "جنسیت"، "معدل نمرات درسی" و "میانگین تحصیلات پدر و مادر"، از جمله مهمترین عوامل پیش بینی کننده انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسط به حساب می آیند و در مجموع، بیش از ۲۰٪ واریانس انگیزش تحصیلی را تبیین می کنند.	(۱۳۸۹)	بحرانی	هدف بررسی انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه شیراز و ۵ شهرستان دیگر استان فارس و عوامل همبسته با آن	۴
نتایج حاصله نشان می دهد که بین متغیرهای امکانات مدارس، عوامل روانی و شناختی، عوامل گروهی، سطح تحصیلات، عوامل مدیریتی - آموزشی، عوامل فیزیکی، سن و انگیزش تحصیلی همبستگی معنی داری وجود دارد. علاوه بر آن، در این مطالعه انگیزش تحصیلی دانش آموزان به تفکیک پایه های تحصیلی، جنس، رشته های تحصیلی متفاوت بوده است.	(۱۳۸۷)	عباس زاده و همکاران	عوامل اجتماعی - فردی مؤثر بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان در مقطع متوسطه	۵
نشان دادند دل سوزی که یکی دیگر از مؤلفه های هوش اخلاقی می باشد با کاهش مشکلات روان شناختی وانگیزش شغلی و افزایش بهزیستی روان شناختی همراه است.	(۲۰۱۹)	مک بات	رابطه دلسوزی با کاهش مشکلات روانی، انگیزش شغلی و افزایش سطح-سلامت روانی،	۶
نتایج نشان داد، مولفه های هوش اخلاقی به کاهش استرس و تکانشگری و کاهش تنش و سازگاری بهتر کارکنان در محیط بیمارستان و سازگاری آنان کمک می کند.	(۲۰۱۸)	لاولر	رابطه بین مولفه های هوش اخلاقی با استرس و تکانشگری و سازگاری و انگیزش کارکنان بیمارستان ها	۷

۸	بررسی تاثیر معنویت در سطح انگیزش جهت پاسخگویی و تاب آوری در بین دانش آموزان متوسطه انگلستان	ویزلمایر، هولگوین و مزولیس (۲۰۱۷)	نتایج نشان داد معنویت پیش بینی کننده انگیزش و چگونگی پاسخ دهی دانش آموزان به ناملایمات تحصیلی و تاب آوری آنان در برابر شرایط سخت است.
۱۰	بررسی نقش باورهای معنوی در یافتن معنا درزندگی شخصی و انگیزش در بین کارکنان مراکز آموزشی انگلستان	هاسر و آلن (۲۰۱۷)	نتایج نشان داد ، باورهای معنوی در موقعیت های درد ناک بر سطح انگیزش فرد و توانایی شخصی جهت مقابله با موقعیت های دردناک و تاب آوری آنان تاثیر مثبت و معنی دارد.
۱۱	رابطه بین مذهبی بودن اعتقاد به معنویت و تاثیر آن بر پیامدهای روانشناختی- بزرگسالان	اسنابلر وچ و دهان (۲۰۱۶)	معنویت بر کاهش بروز افسردگی، سلامتی، اعتماد به نفس، رعایت اخلاقیات، رک بودن و توافقی بودن در رفتار تاثیر می گذارد.
۱۲	بررسی نقش هوش معنوی در انگیزش و اطمینان خاطر دانشجویان مراکز آموزشی خصوصی در کشور آلمان	گلن (۲۰۱۶)	نتایج نشان داد، که برخورداری معنویت بر سطح انگیزش، اطمینان خاطر، حل مساله در مواجهه با تنش های موقعیتی تاثیر مثبت دارد.

روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت موضوع توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این تحقیق شامل تمامی معلمان و دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوههدشت در سال تحصیلی ۱۴۰۱/۱۴۰۰ که با استناد به گزارش معاونت آموزش متوسطه تعداد معلمان برابر با ۲۳۸ نفر و تعداد دانش آموزان برابر با ۱۹۸۷ نفر می باشند. حجم نمونه با استناد به جدول تعیین حجم نمونه کرجسی - مورگان ۱۴۸ نفر شامل (۸۳ مرد و ۶۵ زن) برای معلمان و ۳۲۲ نفر شامل (۲۰۲ پسر و ۱۲۰ دختر) برای دانش آموزان تعیین گردید و به شیوه نمونه گیری تصادفی طبقه ای نسبی انتخاب شدند، معیار طبقه بندی، جنسیت معلمان و دانش آموزان در نظر گرفته شده است. که جزئیات آن در جداول (۲) و (۳) ارائه شده است:

جدول ۲. حجم نمونه به تفکیک جنسیت برای معلمان

ردیف	جنسیت معلمان	حجم جامعه (N)	درصد فراوانی جامعه	حجم نمونه (N)
۱	معلمان مرد	۱۳۴	۵۵,۲۹٪	۸۳
۲	معلمان زن	۱۰۴	۴۴,۷۱٪	۶۵
۳	جمع	۲۳۸	۱۰۰٪	۱۴۸

جدول ۳. حجم نمونه به تفکیک جنسیت برای دانش آموزان

ردیف	جنسیت دانش آموزان	حجم جامعه (N)	درصد فراوانی جامعه	حجم نمونه (N)
۱	دانش آموزان پسر	۱۲۴۹	۶۲,۸۶٪	۲۰۲
۲	دانش آموزان دختر	۷۳۸	۳۷,۱۴٪	۱۰۱

۳	جمع	۱۹۸۷	٪۱۰۰	۳۰۳
---	-----	------	------	-----

روش و ابزار گردآوری اطلاعات:

در این پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌های انگیزش تحصیلی **ISM** مک‌اینرنی و سینکلایر (۱۹۹۲)، پرسشنامه استاندارد هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸) استفاده شد. پرسشنامه انگیزش تحصیلی **ISM** مک‌اینرنی و سینکلایر (۱۹۹۲): هدف پرسشنامه: ارزیابی انگیزه دانش‌آموزان مدرسه است. فرم کوتاه این پرسشنامه توسط بحرانی (۱۳۷۲) ساخته شده است. این پرسشنامه دارای ۴۹ عبارت است که بر اساس مقیاس لیکرت از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۴) تنظیم شده است. مولفه/زیر مقیاس و یا عامل‌های انگیزش تحصیلی در جدول (۴) ذکر شده اند.

جدول ۴. سوالات هریک از خرده مقیاس‌های پرسشنامه انگیزش تحصیلی

ردیف	نام زیر مقیاس	تعداد سوال	شماره سوالات
۱	هدفمندی	۵	۵-۴-۳-۲-۱
۲	رقابت جویی	۴	۹-۸-۷-۶
۳	گرایش به کار و تکلیف	۳	۱۲-۱۱-۱۰
۴	گرایش به پیشرفت	۴	۱۶-۱۵-۱۴-۱۳
۵	وابستگی اجتماعی	۵	۲۱-۲۰-۱۹-۱۸-۱۷
۶	همیاری اجتماعی	۴	۲۵-۲۴-۲۳-۲۲
۷	شهرت طلبی	۴	۲۹-۲۸-۲۷-۲۶
۸	پاداشهای مادی	۵	۳۴-۳۳-۳۲-۳۱-۳۰
۹	قدرت طلبی	۴	۳۸-۳۷-۳۶-۳۵
۱۰	عزت نفس	۶	۴۴-۴۳-۴۲-۴۱-۴۰-۳۹
۱۱	اتکا به نفس	۵	۴۹-۴۸-۴۷-۴۶-۴۵
۱۲	جمع	۴۹	

۵ ماده آن هدفمندی، ماده رقابت جویی، ماده گرایش به کار و تکلیف، ماده گرایش به پیشرفت، ماده وابستگی اجتماعی، ماده همیاری اجتماعی، ماده شهرت طلبی، ماده پاداشهای مادی، ماده قدرت طلبی، ماده عزت نفس و ماده اتکا به نفس. بحرانی (۱۳۷۲)، پایایی پرسشنامه تاثیر انگیزش تحصیلی را از طریق ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۵ به دست آورده است. همچنین روایی این پرسشنامه نیز توسط وی تأیید شده است. پرسشنامه استاندارد هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸): این پرسشنامه دارای ۲۴ ماده بوده و طیف نمره‌دهی پرسشنامه بر اساس لیکرت پنج گزینه‌ای (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) می‌باشد. هدف اصلی این پرسشنامه، سنجش میزان هوش معنوی از ابعاد مختلف (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، توسعه حالت هشیاری، آگاهی متعالی) است. سوالات هریک از مقیاس‌های پرسشنامه در جدول (۳-۳) آورده شده است. سؤال شماره ۶ در این پرسشنامه به صورت معکوس نمره‌گذاری شده و هر چه فرد نمره بالاتری کسب نماید، دارای هوش معنوی بیشتری است. پایایی این پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ سنجیده شده است که کینگ (۲۰۰۸) برابر با ۰/۹۲؛ رقیبی و همکاران (۱۳۸۹) برابر با ۰/۸۹؛ دهقانی و فضل‌الهی‌قمشی (۱۳۹۴) برابر با ۰/۸۸؛ مومنی و ابراهیمی (۱۳۹۶) برابر با ۰/۹۴ محاسبه کرده‌اند.

جدول ۵. سوالات هریک از خرده مقیاس‌های پرسشنامه هوش معنوی

ردیف	نام زیر مقیاس	تعداد سوال	شماره سوالات
۱	تفکر وجودی انتقادی	۸	۲۱، ۲۰، ۱۷، ۱۳، ۹، ۵، ۳، ۱

۲	تولید معنای شخصی	۵	۷، ۱۱، ۱۵، ۱۹، ۲۲
۳	توسعه حالت هشیاری،	۵	۲، ۶، ۱۰، ۱۴، ۱۸
۴	آگاهی متعالی	۶	۴، ۸، ۱۲، ۱۶، ۲۳، ۲۴
۵		۲۴	

پایایی پرسشنامه ها در پژوهش حاضر: در پژوهش حاضر پایایی، پرسشنامه ها با استفاده از روش آلفای کرونباخ محاسبه و در جدول (۶) گزارش شده است.

جدول ۶. پایایی پرسشنامه ها با استفاده از روش آلفای کرونباخ

ردیف	متغیر	تعداد سوال	میزان آلفای کرونباخ
۱	انگیزش تحصیلی	۴۹	۰/۸۳۹
۲	هوش معنوی	۲۴	۰/۸۲۲

جدول ۷. سوالات هریک از خرده مقیاس های پرسشنامه انگیزش تحصیلی

ردیف	نام زیر مقیاس	تعداد سوال	میزان آلفای کرونباخ	ردیف	نام مقیاس	تعداد سوال	میزان آلفای کرونباخ
۱	هدفمندی	۵	۰/۸۱۰	۶	همیاری اجتماعی	۴	۰/۸۱۷
۲	رقابت جویی	۴	۰/۷۹۹	۷	شهرت طلبی	۴	۰/۷۸۶
۳	گرایش به کار	۳	۰/۸۱۶	۸	پاداشهای مادی	۵	۰/۷۶۹
۴	گرایش به پیشرفت	۴	۰/۸۱۱	۹	قدرت طلبی	۴	۰/۷۸۸
۵	وابستگی اجتماعی	۵	۰/۸۰۱	۱۰	عزت نفس	۶	۰/۸۱۳
				۱۱	اتکا به نفس	۵	۰/۸۱۵

جدول ۸. سوالات هریک از خرده مقیاس های پرسشنامه هوش معنوی

ردیف	نام زیر مقیاس	تعداد سوال	میزان آلفای کرونباخ
۱	تفکر وجودی انتقادی	۸	۰/۸۱۱
۲	تولید معنای شخصی	۵	۰/۷۸۹
۳	توسعه حالت هشیاری،	۵	۰/۷۸۱
۴	آگاهی متعالی	۶	۰/۸۱۹

یافته ها

یافته‌های توصیفی: توصیف ویژگی های جمعیت شناختی شرکت کنندگان

جدول ۹. توزیع فراوانی معلمان بر حسب سن

معلمان				دامنه سنی
زن		مرد		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳۸/۵	۲۵	۱۸/۱	۱۵	۲۹-۲۱
۱۶/۹	۱۱	۲۵/۳	۲۱	۳۰-۳۹
۳۲/۳	۲۱	۲۴/۱	۳۰	۴۰-۴۹
۱۲/۳	۸	۳۲/۵	۱۷	۵۰ سال به بالاتر
۱۰۰,۰	۶۵	۱۰۰,۰	۸۳	کل

نتایج جدول (۹) نشان می‌دهد که به ترتیب در گروه معلمان مرد و (زن)، ۱۸/۱ و (۳۸/۵) درصد در دامنه سنی ۲۱ تا ۲۹ سالگی، ۲۵/۳ و (۱۶/۹) درصد در دامنه سنی ۳۰ تا ۳۹ سالگی، ۲۴/۱ و (۳۲/۳۴) درصد در دامنه سنی ۴۰ تا ۴۹ سالگی و ۳۲/۵ و (۱۲/۳) درصد در دامنه سنی ۵۰ سال به بالاتر قرار داشتند.

جدول ۱۰. تحصیلات پاسخگویان

معلمان				مدرک تحصیلی
زن		مرد		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۵/۴	۱۰	۲۵/۳	۲۱	فوق دیپلم
۶۴/۶	۴۲	۶۲/۷	۵۲	لیسانس
۲۰/۰	۱۱	۱۲/۰	۱۰	فوق لیسانس و بالاتر
۱۰۰,۰	۶۵	۱۰۰,۰	۸۳	کل

همانطور که در جدول (۱۰) مشاهده می‌شود در گروه معلمان، مرد و (زن) بترتیب ۲۵/۳ و (۱۵/۴) درصد دارای تحصیلات فوق - دیپلم، ۶۲/۷ و (۶۴/۶) درصد لیسانس و ۱۲/۰ و (۲۰/۰) درصد فوق لیسانس و بالاتر داشتند.

جدول ۱۱. پایه تحصیلی در گروه دانش آموزان

دانش آموزان				پایه تحصیلی
دختر		پسر		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲۰/۸	۲۱	۳۰/۲	۶۱	پایه اول - متوسطه دوم
۴۹/۵	۵۰	۴۴/۱	۸۹	پایه دوم - متوسطه دوم
۲۹/۷	۳۰	۲۵/۷	۵۲	پایه سوم - متوسطه دوم
۱۰۰,۰	۱۰۱	۱۰۰,۰	۲۰۲	کل

نتایج جدول (۱۱) نشان می‌دهد که در گروه دانش آموزان پسر و (دختر)، بترتیب $۳۰/۳$ و $(۲۰/۸)$ درصد در پایه اول متوسطه، $۴۴/۱$ و $(۴۹/۵)$ درصد در پایه دوم متوسطه، $۲۵/۷$ و $(۲۹/۷)$ درصد در در پایه سوم دوره دوم متوسطه دوره قرار داشتند.

جدول ۱۲. رشته تحصیلی پاسخگویان

دانش آموزان				رشته تحصیلی
دختر		پسر		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲۰/۸	۲۱	۳۰/۲	۶۱	علوم ریاضی و فیزیک
۳۸/۶	۳۹	۳۰/۲	۶۱	علوم تجربی
۴۰/۶	۴۱	۳۹/۶	۸۰	علوم انسانی
۱۰۰،۰	۱۰۱	۱۰۰،۰	۲۰۲	کل

همانطور که در جدول (۱۲) مشاهده می‌شود در گروه دانش آموزان، پسر و (دختر) بترتیب $۳۰/۲$ و $(۲۰/۸)$ درصد در رشته علوم ریاضی و فیزیک، $۳۰/۲$ و $(۳۸/۶)$ درصد در رشته علوم تجربی و $۳۹/۶$ و $(۴۰/۶)$ درصد در رشته علوم انسانی قرار داشتند. شاخص‌های آمار توصیفی مانند اندازه‌های گرایش مرکزی و شاخص‌های پراکندگی: به منظور بررسی و توصیف دقیق‌تر پاسخ‌های به دست آمده، شاخص‌های آمار توصیفی از قبیل اندازه‌های گرایش مرکزی و شاخص‌های پراکندگی مربوط به هوش معنوی معلمان با انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوه‌دشت در جدول آورده شده است.

جدول ۱۳. شاخص‌های آمار توصیفی متغیرهای پژوهشی

ردیف	متغیر	گروه	تعداد	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار
۱	هوش معنوی	معلمان	۱۸۳	۲۲	۸۸	۳۵/۴۳۰	۳/۰۰۲
۲	بعد تفکر وجودی	معلمان	۱۸۳	۷	۳۸	۱۲/۲۵۳	۳/۱۴۶
۳	بعد تولید معنای شخصی	معلمان	۱۸۳	۴	۲۲	۱۰/۲۵۶	۳/۵۸۱
۴	بعد توسعه حالت هوشیاری	معلمان	۱۸۳	۵	۲۳	۹/۲۵۴	۳/۲۵۶
۵	بعد آگاهی متعالی	معلمان	۱۸۳	۶۵	۱۹	۱۰/۱۲۴	۳/۳۴۹
۶	انگیزش تحصیلی	دانش آموزان	۳۰۳	۱۷	۹۶	۱۸/۴۵۶	۳/۴۶۹

همانطور که جدول (۱۳) نشان می‌دهد، میانگین نمرات هوش معنوی معلمان (۳۵،۴۳۰) و انحراف معیار (۳،۰۰۲) و میانگین نمرات انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان (۱۸،۴۵۶) و انحراف معیار (۳،۴۶۹) و میانگین نمرات هوش اخلاقی دانش‌آموزان (۱۵،۲۶۵) و انحراف معیار (۳،۱۵۹) همچنین میانگین نمرات بعد تفکر وجودی هوش معنوی معلمان با (۱۲،۲۵۳) با انحراف معیار (۳،۱۴۶) از سایر ابعاد بزرگتر می‌باشد.

یافته‌های استنباطی

جدول ۱۴. آزمون چولگی و کشیدگی برای بررسی نرمالیتی داده‌ها

در این قسمت شاخص‌های توصیفی چولگی و کشیدگی مربوط به متغیرهای مورد مطالعه گزارش شده است.

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
هوش معنوی	۳۵/۴۳۰	۳/۰۰۲	۰/۰۳	-۱/۳۱
بعد تفکر وجودی	۱۲/۲۵۳	۳/۱۴۶	-۰/۲۲	-۱/۱۳
بعد تولید معنای شخصی	۱۰/۲۵۶	۳/۵۸۱	۰/۱۸	-۱/۲۴
بعد توسعه حالت هوشیاری	۹/۲۵۴	۳/۲۵۶	-۰/۲۴	-۱/۴۵

بعد آگاهی متعالی	۱۰/۱۲۴	۳/۳۴۹	۰/۷۴	-۰/۷۱
انگیزش تحصیلی	۱۸/۴۵۶	۳/۴۶۹	-۰/۴۸	-۰/۰۸

جدول ۱۴، نتایج شاخص های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش را نشان می دهد، شاخص های میانگین و انحراف استاندارد متغیرها نشانگر پراکندگی مناسب داده ها است همچنین برای بررسی نرمال بودن تک متغیرهای توزیع داده ها، قدر مطلق و کشیدگی متغیرها به ترتیب نباید از ۳ و ۱۰ بیشتر باشد (کلاین، ۲۰۱۱) لذا با توجه به اطلاعات جدول قدر مطلق شاخص های چولگی کمتر از ۳ قدر مطلق کشیدگی متغیرها نیز کمتر از ۱۰ می باشد که نشان دهنده نرمال بودن توزیع متغیر های پژوهش می باشند.

آزمون فرضیه های پژوهش: برای آزمودن این فرضیه آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. جدول زیر نتایج آزمون همبستگی در مورد فرضیه های تحقیق را نشان می دهد.

جدول ۱۵. ماتریس همبستگی بین هوش معنوی معلمان و ابعاد آن با انگیزش تحصیلی

متغیر X	متغیر Y	تعداد	ضریب همبستگی پیرسون (r)	سطح معنی داری (sig)
هوش معنوی	انگیزش تحصیلی	۳۰۳	۰/۳۳۹	۰/۰۰۰
تفکر وجودی انتقادی	انگیزش تحصیلی	۳۰۳	۰/۲۴۲	۰/۰۰۰
تولید معنای شخصی	انگیزش تحصیلی	۳۰۳	۰/۳۱۵	۰/۰۰۰
توسعه حالت هشجاری	انگیزش تحصیلی	۳۰۳	۰/۴۱۶	۰/۰۰۰
آگاهی متعالی	انگیزش تحصیلی	۳۰۳	۰/۴۳۳	۰/۰۰۰

اطلاعات جدول ۱۵، نشان می دهد؛ ضریب همبستگی پیرسون بین هوش معنوی معلمان و ابعاد آن با انگیزش تحصیلی در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی دار است. ($Sig < 0/01$) لذا چنین استنباط می شود که با ۹۹ درصد اطمینان بین هوش معنوی معلمان با انگیزش تحصیلی رابطه مثبت معنی دار وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات مربوط به هوش معنوی معلمان و ابعاد آن، نمرات مربوط به انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوهدهشت افزایش می یابد. بنابراین فرضیه پژوهش تایید می گردد. آزمون رگرسیون چندگانه به روش گام به گام برای بررسی پیش بینی انگیزش تحصیلی با استفاده از ابعاد هوش معنوی:

از میان ابعاد هوش معنوی، کدامیک پیش بینی کننده بهتری برای انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوهدهشت است؟

جدول ۱۶. ضریب همبستگی (R)، ضریب تعیین (R^2) و آزمون معنی داری (sig)

مراحل تحلیل	ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	خطای استاندارد	آماره F	سطح معنی داری
مرحله ۱	۰/۳۴۱	۰/۰۱۴	۱/۴۳	۱۱/۵۱۶	$P=۰/۰۰۱$
مرحله ۲	۰/۳۳۳	۰/۰۱۷	۱/۵۲	۹/۹۰۹	$P=۰/۰۰۱$
مرحله ۳	۰/۲۵۳	۰/۰۲۴	۱/۲۰	۶/۸۱۱	$P=۰/۰۰۱$
مرحله ۴	۰/۱۴۷	۰/۰۲۷	۱/۶۵	۴/۹۱۸	$P=۰/۰۰۱$

نتایج جدول ۱۶، نشان می دهد که معادله رگرسیونی در سطح ۰/۰۱ معنی دار است ($P < ۰/۰۱$). به عبارتی برازش مدل رگرسیونی مناسب می باشد. در مرحله ۱، بعد آگاهی متعالی به تنهایی حدود ۱۴ درصد واریانس انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوهدهشت را تبیین می کند ($P < ۰/۰۱$ ، $F=۱۱/۵۱۶$ ، $R^2=۰/۰۱۴$) و در مرحله ۲ با ورود بعد توسعه حالت هشجاری میزان

واریانس تبیین شده به ۱۷ درصد افزایش می‌یابد ($R^2=0/017, F=9/909, P<0/01$) و در مرحله ۳ با ورود بعد تولید معنای شخصی میزان واریانس تبیین شده به ۲۴ درصد افزایش می‌یابد ($R^2=0/024, F=6/811, P<0/01$) و در مرحله ۴ با ورود بعد تفکر وجودی انتقادی میزان واریانس تبیین شده به ۲۷ درصد افزایش می‌یابد ($R^2=0/027, F=4/85, P<0/01$).

جدول ۱۷. ضرایب رگرسیونی غیراستاندارد و استاندارد و آماره‌های آزمون معنی داری مربوطه

مراحل تحلیل	متغیرهای پیش‌بین	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	آماره t	سطح معنی داری
		B	خطای استاندارد			
مرحله ۱	مقدار ثابت	۷/۲۰۱	۰/۸۲۰	-	۹/۰۰۹	$P=0/001$
	آگاهی متعالی	۰/۴۸۴	۰/۱۲۲	۰/۲۶۱	۳/۱۰۶	$P=0/001$
مرحله ۲	مقدار ثابت	۰/۶۵۱	۰/۸۰۳	-	۵/۶۵۰	$P=0/001$
	آگاهی متعالی	۰/۴۱۱	۰/۱۲۴	۰/۲۲۳	۲/۳۱۹	$P=0/001$
	توسعه حالت هشیاری	۰/۲۵۴	۰/۱۱۷	۰/۱۹۰	۲/۸۱۱	$P=0/001$
	مقدار ثابت	۰/۵۸۱	۰/۷۶۹	-	۲/۶۴۵	$P=0/001$
مرحله ۳	آگاهی متعالی	۰/۳۴۷	۰/۱۳۲	۰/۱۹۸	۱/۲۱۰	$P=0/001$
	توسعه حالت هشیاری	۰/۲۵۰	۰/۱۴۴	۰/۱۶۶	۱/۰۰۹	$P=0/001$
	تولید معنای شخصی	۰/۲۱۲	۰/۱۴۳	۰/۱۴۱	۱/۰۰۸	$P=0/001$
	مقدار ثابت	۰/۵۴۰	۰/۶۳۱	-	۲/۳۳۸	$P=0/001$
	آگاهی متعالی	۰/۳۱۸	۰/۱۳۰	۰/۱۴۱	۱/۲۰۲	$P=0/001$
مرحله ۴	توسعه حالت هشیاری	۰/۲۴۹	۰/۱۴۶	۰/۱۳۴	۰/۸۰۴	$P=0/001$
	تولید معنای شخصی	۰/۲۱۵	۰/۱۳۶	۰/۱۲۹	۰/۷۲۱	$P=0/001$
	تفکر وجودی انتقادی	۰/۱۸۹	۰/۱۲۵	۰/۱۲۱	۰/۷۴۶	$P=0/001$

بر اساس نتایج جدول ۱۷، بهترین پیش‌بینی کننده‌های انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوه‌دشت، آگاهی متعالی، توسعه حالت هشیاری، تولید معنای شخصی و تفکر وجودی انتقادی هستند. بر اساس ضرایب بتا (β)، به ازای یک واحد افزایش در انحراف استاندارد بعد آگاهی متعالی، میزان انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم ۰/۱۴۱ واحد و به ازای یک واحد افزایش در انحراف استاندارد بعد توسعه حالت هشیاری، میزان انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم ۰/۱۳۴ واحد

افزایش می‌یابد. و به ازای یک واحد افزایش در انحراف استاندارد بعد تولید معنای شخصی، میزان انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم ۰/۱۲۹ واحد افزایش می‌یابد. و به ازای یک واحد افزایش در انحراف استاندارد بعد تفکر وجودی انتقادی، میزان انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم ۰/۱۲۱ واحد افزایش می‌یابد.

بنابراین می‌توان معادله رگرسیونی را به صورت زیر نوشت:

$$= 0/141 \times (\text{تفکر وجودی انتقادی}) + 0/129 \times (\text{تولید معنای شخصی}) + 0/134 \times (\text{توسعه حالت هشیاری}) + 0/141 \times (\text{آگاهی متعالی}) = \text{انگیزش تحصیلی}$$

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی رابطه هوش معنوی معلمان با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوههدشت بود. لذا در این زمینه سوالاتی مطرح گردید و نتایج بدست آمده با یافته‌های پژوهش‌های قبلی مورد مقایسه قرار گرفت و سپس محقق بر اساس یافته‌های خود، یافته‌های تحقیقات قبلی، پیشنهادات کاربردی و نیز پژوهشی را ارائه نمود. اطلاعات جدول ۹، نشان می‌دهد؛ ضریب همبستگی پیرسون بین هوش معنوی معلمان و ابعاد آن با انگیزش تحصیلی در سطح آلفای جدول ۰/۰۱ معنی‌دار است. (Sig<0/01) لذا چنین استنباط می‌شود که با ۹۹ درصد اطمینان بین هوش معنوی معلمان با انگیزش تحصیلی رابطه مثبت معنی‌دار وجود دارد. یعنی با افزایش نمرات مربوط به هوش معنوی معلمان و ابعاد آن، نمرات مربوط به انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوههدشت افزایش می‌یابد. بنابراین فرضیه پژوهش تایید می‌گردد. این یافته با یافته‌های بحرانی (۱۳۸۹)، عباس‌زاده و همکاران (۱۳۸۷)، خورشیدی و جاجرمی (۱۳۹۴)، محمدی و همکاران (۱۳۹۱)، مک بات (۲۰۱۹)، لاولر (۲۰۱۸)، روشن میلانی و همکاران (۱۳۹۰)، هاسر و آلن (۲۰۱۷)، گلن (۲۰۱۶)، ویزلمایر، هولگوبین و مزولیس (۲۰۱۷)، همسو می‌باشد که در این پژوهش‌ها رابطه بین تولید معنای شخصی با هوش اخلاقی به اثبات رسیده است. انگیزش یکی از متغیرهای اصلی است که بر فرایند آموزش، بازده یادگیری و عملکرد دانش‌آموز تأثیر می‌گذارد. روانشناسان پژوهشی به این نتیجه رسیده‌اند که مجموعه‌ای از عوامل، متغیرها یا سازه‌های درونی و بیرونی در انگیزختن دانش‌آموزان به یادگیری و مشارکت فعال او در فرایند آموزش دخیل هستند. از غریزه، سابق، نیاز و شوق گرفته تا علاقه، کنجکاوی، سبک اسناد، توانمندی، انتظار، تلاش برای پیشرفت و فشار والدین، فشارهای همسالان، همه می‌توانند در تعاملی پیچیده بر نظام انگیزش دانش‌آموزان تأثیر گذاشته و رفتار آموزشی و یادگیری و پیشرفت او را شکل دهند (والبرگ، ۲۰۱۸). بنابر نتایج پژوهش در فرضیه پنجم تحقیق؛ بین تفکر وجودی انتقادی با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوههدشت رابطه وجود دارد. در تبیین یافته فوق می‌توان گفت که، این بعد از هوش معنوی عبارتست از تفکر انتقادی به تفکر عادی نسبت، لذا این توانایی سبب می‌گردد، فرد در باره موضوعات مختلف مانند سبک زندگی، واقعیت، عدالت، بدی و خوبی و سایر موضوعات، حالت پرسشگرانه داشته باشد و برای رسیده به پاسخ سوالات خویش، تلاش کند، و این کوشش و تلاش برای رسیدن پاسخ، انگیزش درونی فرد را تقویت می‌کند، بنابراین این خصوصیت یعنی تفکر انتقادی، ارتباط نزدیکی با انگیزش دارد. بنابر نتایج پژوهش در فرضیه ششم تحقیق؛ بین تولید معنای شخصی با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوههدشت رابطه وجود دارد. در تبیین یافته فوق می‌توان گفت که، به عنوان یکی از ابعاد هوش معنوی نوعی توانایی است که سبب می‌شود فرد وضعیت موجود را به چالش بکشد و آینده‌نگری و چشم‌انداز مثبتی نسبت به آینده داشته باشد، بنابراین این امید به آینده‌ای روشن و عدم رضایت به وضع موجود، در دانش‌آموزان انگیزه بیشتری را تحصیل ایجاد می‌کند. بنابر نتایج پژوهش در فرضیه هفتم تحقیق؛ بین توسعه حالت هشیاری با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوههدشت رابطه وجود دارد. در تبیین یافته فوق می‌توان گفت که، توسعه حالت هوشیاری به عنوان یکی از ابعاد هوش معنوی، توانایی تجربه شده‌ای است که به افراد امکان دست‌یابی به دانش و فهم بیشتر را می‌دهد و زمینه را برای رسیدن به کمال و ترقی در زندگی فراهم می‌سازد. در واقع، هوش معنوی با زندگی درونی ذهن و نفس و ارتباط آن با جهان رابطه دارد و ظرفیت فهم عمیق سئوالات وجودی و بینش نسبت به سطوح چندگانه هوشیاری را شامل می‌شود، لذا این توانایی سبب می‌شود دانش‌آموزان حالت پرسشگری بیشتری را داشته باشند و موجب ایجاد انگیزه و انگیزش درونی آنان برای کسب دانش و موفقیت تحصیلی گردد. بنابر نتایج پژوهش در فرضیه هشتم تحقیق؛ بین آگاهی متعالی با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر کوههدشت رابطه

وجود دارد. در تبیین یافته فوق می توان گفت که، آگاهی متعالی به عنوان یکی از ابعاد هوش معنوی، به ظرفیت انسان برای ورود به سطوح نامتعارف و متعالی هوشیاری و نیز بالاتر رفتن یا فراتر رفتن از محدودیت‌های عادی و جسمی گفته می‌شود. آگاهی از یک حقیقت غایی که ایجاد احساس یگانگی و وحدت می‌کند، در آن همه مرزها ناپدید می‌شوند و همه چیز در یک کل واحد یکی می‌گردد. افرادی که از هوش معنوی برخوردار باشند می‌توانند، وارد این سطح از آگاهی و یا سایر حالات برتر معنوی مثل مراقبه و مکاشفه شوند، لذا برخورداری از این سطح بالای هوشیاری می‌تواند در دانش آموزان انگزه بیشتری را برای تحصیل و کسب علم ودانش فراهم کند.

محدودیت های تحقیق

محدودیت های خارج از اختیار محقق: -از آنجا که جامعه پژوهش محدود به معلمان و دانش آموزان متوسطه دوره دوم شهر کوهدشت بود، لذا می‌تواند تعمیم‌دهی نتایج پژوهش به دوره‌های تحصیلی دیگر و همچنین رشته‌های گوناگون را با محدودیت روبه رو کند. محدودیت های مربوط به محقق: همه داده‌های این پژوهش به صورت خودگزارشی جمع‌آوری شده است، یکی از بزرگترین مشکلات این شیوه جمع‌آوری اطلاعات، کنترل تأثیر مطلوبیت اجتماعی نهفته است. به عبارتی، در خود گزارشی‌ها، آزمودنی‌ها گزینه‌ای را انتخاب می‌کنند که آنها را بهتر جلوه دهد تا گزینه‌ای که به طور صحیح وضعیت فعلی آنها را توصیف کند.

پیشنهاد های کاربردی و پژوهشی تحقیق

از آنجا که نتایج نشان داد بین تفکر وجودی انتقادی با انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوهدشت رابطه وجود دارد. لذا پیشنهاد می‌شود: معلمان با همکاری مشاوران و رانشناسان آموزشی، شرایطی مانند اجرای تست‌های شخصیت و کلاس کارگاهی برای شناخت شخصیت و هیجانها و تفکر در مورد خویش را برای دانش آموزان فراهم کنند؛ از آنجا که نتایج نشان داد بین تولید معنای شخصی با انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوهدشت رابطه وجود دارد. لذا پیشنهاد می‌شود: معلمان و مشاوران آموزشگاه با برگزاری جلسات مشاوره گروهی و فردی به دانش آموزان کمک کنند مطابق با هدفشان در زندگی، تصمیم درست و منطقی داشته باشند؛ از آنجا که نتایج نشان داد بین توسعه حالت هشیاری با انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوهدشت رابطه وجود دارد. لذا پیشنهاد می‌شود: معلمان و مشاوران در زمینه شناخت جنبه های غیر مادی زندگی مانند ذهن آگاهی و تأثیر آن در حل مشکلات روز مره از جمله مسایل آموزشی کلاس‌های آموزشی برگزار کنند؛ از آنجا که نتایج نشان داد؛ بین آگاهی متعالی با انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم شهر کوهدشت رابطه وجود دارد. لذا پیشنهاد می‌شود: معلمان و مشاوران با برگزاری کلاس های آموزشی در زمینه مهارت‌های زندگی به دانش آموزان این توانایی را بدهند که بتواند در مورد مسائلی که هر روز تجربه می‌کند، معنی و هدفی پیدا کند. پیشنهادات پژوهشی: انجام پژوهش هایی با نمونه آماری دارای گستره بیشتر و در میان دبیران و دانش آموزان سایر مقاطع تحصیلی و دانشگاهی نیز پیشنهاد می‌شود. استفاده از روش‌هایی نظیر مصاحبه و مشاهده و... در کنار شیوه های خودگزارشی می‌تواند مکمل درک بهتر مسئله باشد.

منابع

۱. اکبری، بهمن (۱۳۹۶). روایی و اعتبار آزمون انگیزش پیشرفت هرمنس بر روی دانش آموزان دوره متوسطه استان گیلان. مجله دانش و پژوهش در علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان). شماره ۴، صص ۷۳-۹۶.
۲. بحرانی (۱۳۸۹). مطالعه انگیزش تحصیلی دانش آموزان متوسطه استان فارس و عوامل همبسته با آن، علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، زمستان ۱۳۸۹، دوره ۲۲، شماره ۴ (پیاپی ۴۵) (ویژه نامه علوم تربیتی)؛ صص ۱۰۴-۱۱۵.

۳. بهشتی فرد، ملیکه (۱۳۹۱). تاثیر هوش اخلاقی در سازمان ها. دانشگاه آزاد اسلامی واحد رفسنجان سومین همایش ملی بزرگداشت سهروردی با موضوع اخلاق کاربردی.
۴. جلالی، نسیم و نبی اف، زهره، ۱۳۹۷، بررسی رابطه بین هوش معنوی و ذهنیت فلسفی دانشجویان، سومین کنفرانس توانمندسازی جامعه در حوزه علوم انسانی و مطالعات روانشناسی، تهران.
۵. روشن میلانی، شیوا؛ آقایی منور، اسماعیل؛ خردمند، فاطمه؛ صبوری، احسان؛ میکائیلی، سیما؛ مسعودی، سیما و متذکر، مرتضی (۱۳۹۰). بررسی انگیزش تحصیلی و ارتباط آن با وضعیت فردی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان پزشکی مقطع علوم پایه دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، دوماهنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره نهم، شماره ۳۴، صص ۳۵۸-۳۶۶.
۶. عباس زاده، محمد؛ عزیززاده اقدم، محمدباقر؛ کوهی، کمال (۱۳۸۷) عوامل اجتماعی- فردی مؤثر بر انگیزش تحصیلی در دانش آموزان مقطع متوسطه. مجله مطالعات جامعه شناسی. شماره ۲، صص ۴۳-۶۶.
۷. قنصوری، مرضیه (۱۳۹۳). بررسی رابطه هوش اخلاقی و رهبری معنوی با تعهد سازمانی در بین معلمان شهرستان زرقان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
۸. کاسیدی ام. (۲۰۰۰). پیشینه اجتماعی، انگیزش پیشرفت، خوش بینی و سلامت، تهران، انتشارات سپید.
۹. معبد فرد سعید (۱۳۹۱). اخلاق کار و عوامل مؤثر بر آن در کارکنان ادارات دولتی فصلنامه رفاه اجتماعی سال ششم، زمستان مهدی محبی، محمد و ریحانی همدانی، حسن (۱۳۹۶). تحلیل رابطه هوش اخلاقی و رهبری اخلاقی با دل بستگی شغلی: نقش میانجی گر تناسب فرد - سازمان. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال سیزدهم، شماره ۱۳۹۷، ۳.
۱۰. محمدی، درویش؛ بقال، ناهید؛ حاتمی، حمیدرضا؛ احدی، حسنیو اسدزاده، حسن (۱۳۹۱). بررسی تاثیر آموزش معنویت بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان، علوم رفتاری، تابستان ۱۳۹۱، دوره ۴، شماره ۱۲، صص ۱۱۹-۱۳۰.

11. -Altan MZ. (2017). Moral intelligence for more diverse and democratic world. European Journal of Education Studies. (In press).
12. Glenn, T. B. (2019). A Bridge over Troubled Waters: Spirituality and Resilience with Emerging Adult Childhood Trauma Survivors. Journal of Spirituality in Mental Health, 16(1), 37-50.
13. -Lawler KA, Younger JW, Piferi RL, Jobe RL, Edmondson KA, Jones WH. The unique effects of forgiveness on health: an exploration of pathways. J Behav Med 2018; 28(2): 157-167.
14. Moghadas, M & Khaleghi, M (2019). Investigate of relationship between moral intelligence and distress tolerance in Isfahan staff. International Journal of Research in Social Sciences, 2(2), 26- 30
15. Saks, A. M., Mud rack, P.E., Ash forth, B.E. (2016). "The Relationship between the work ethic , Job attitudes, ingenuous to twit, and turnover for temporary Service employees" Canadian Journal of Administrative Sciences, 13(3), 226-236.

16. Vieselmeyer, J., Holguin, J., & Mezulis, A. (2017). The role of resilience and gratitude in posttraumatic stress and growth following a campus shooting. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 9(1), 62-69
17. Zoher, D. & Marshall ,I. SQ.(2000) *Spiritual intelligence: the ultimate intelligence*.5. *New York: Bloomsbury : P.324*